

Produktionssystem och djuromsorg i svensk äggproduktion

Värphöns kan inhysas i inredda burar eller vara frigående i envånings- eller flervåningssystem. Om du väljer att producera ägg från frigående höns med utvistelse eller ekologiska ägg, ska hönsen dessutom ha möjlighet att gå ut.

Äggproduktion i Sverige

År 2020 finns det ca 9 miljoner värphöns i kommersiell produktion i Sverige. Vi är till stor del självförsörjande på ägg i Sverige och år 2019 producerade svenska höns drygt 148 000 ton per år. Den svenska konsumenten äter hela 237 ägg per person och år (2019), vilket motsvarar ca 4,5 ägg i veckan.

Produktionen sker på ca 300 lantbruksföretag, medelbesättningen är ca 25 000 höns och sammanlagt har ett 30-tal gårdar fler än 50 000 värphöns.

Större delen av äggproduktionen finns i södra Sverige. Östergötland, Skåne, Västergötland, Halland och Kalmar är de stora hönslänen.

Det är viktigt att göra en ordentlig marknadsundersökning innan man planerar och bygger sitt höns hus. Vilken produktionsinriktning finns det avsättning för, hur stort höns hus ska jag bygga och kan jag få ett avtal med ett äggpackeri?

EU:s handelsnormer för ägg

Det finns för närvarande fyra olika produktionssystem i Sverige. Lagkrav som ligger till grund för de olika produktionsformerna är djurskyddsföreskrifterna, DFS 2017:28 Saknr L111. För fullständiga krav, se ”EU:s handelsnormer för ägg”, kommissionens förordning (EG) nr 589/2008.

Äggen märks och marknadsförs enligt Handelsnormerna i följande kategorier:

- 0 = Ekologisk produktion
- 1 = Frigående utomhus
- 2 = Frigående inomhus
- 3 = Inredd bur

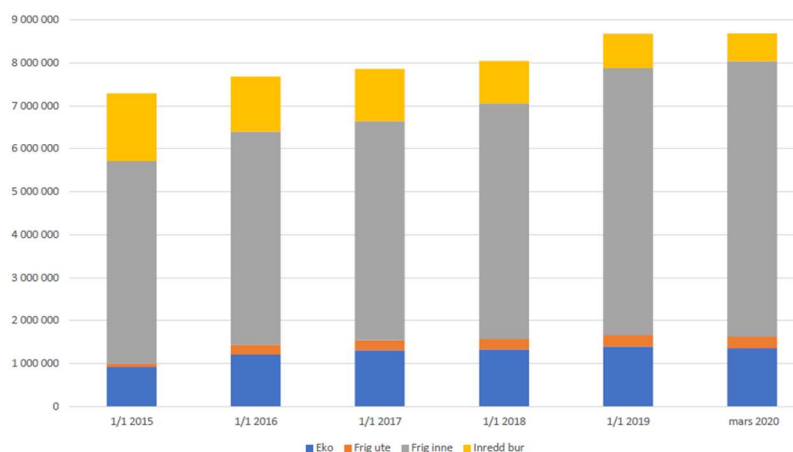
Handelsnormerna är gemensamma för hela EU och reglerar hur hönsen ska hållas och inhysas samt hur äggen ska hanteras för att äggen ska få märkas enligt ovan. De reglerar kvalitetsegenskaper och viktsklassificering av ägg, liksom hur förpackning och märkning ska utföras.

I handelsnormernas bilaga 2 beskrivs till exempel vilka krav som ska vara uppfyllda när det gäller utvistelsen för produktionsformen ”Ägg från utehöns”.

Produktionssystem

Trenden idag är tydlig, att äta ägg är ”inne” och äggkonsumtionen ökar. Eftersom äggbranschen relativt snabbt kan anpassa sig efter marknaden, så har produktionen av ägg ökat i och med att konsumtionen ökat. Vissa handelskedjor har slutat sälja ägg från inredd bur vilket medför att buräggsproduktionen har minskat betydligt under senare år. Se tabell 1. Frigående inomhus är det produktionssystem som är vanligast i Sverige, år 2020 fanns drygt 6,5 miljoner värphöns i detta system. Frigående utomhus har de senaste åren legat ganska konstant på knappt 300 000 värphöns.

Tabell 1. Fördelning av produktionssystem (2015–2019)

Det finns dock några gemensamma krav för alla värphöns i Sverige. Alla höns ska ha tillgång till värprede, sittpinnar samt strö att picka och sprätta i. Golvet i ett rede får inte vara utfört så att fåglarna ligger direkt på rutnät av metall. Är stallet byggt senare än 1994 ska hönsen ha tillgång till dagsljus via ljusinsläpp. Om ljusinsläppet orsakar djurskyddsproblem får dagljusliknande artificiellt ljus användas som alternativ.

Hur mycket utrymme en höna minst ska ha, är reglerat i djurskyddsföreskrifterna (L111).

Branschorganisationen Svenska Ägg har numera ett branscheget omsorgsprogram som omfattar alla fyra produktionssystemen.

Omsorgsprogrammet är ett av de viktigaste kraven i Certifierad svensk äggkvalitet. Före 2017 ansvarade Jordbruksverket för programmet. Då bestämde resultatet från besiktningarna beläggningsgraden i flervåningsstallarna. Nu regleras beläggningsgraden i stället av L111. För att få ha full beläggning i ett flervåningsstall, 9 höns per m², ska ett antal krav uppfyllas. Om dessa krav inte uppfylls, är det maximal beläggning 7 höns per m² som gäller.

Besiktningar i omsorgsprogrammet görs när hönsen är mellan 45 och 65 veckor gamla, var tredje hönsomgång eller oftare om det bedöms finnas behov. Besiktningen görs av en riksläkare, vars uppgift är att göra likvärdiga bedömningar över hela riket. I stora drag bedömer man

- anläggningens och husets skick och skötsel med avseende på djurskydd, smittskydd och biosäkerhet
- djurens miljö, skötsel och kondition
- journalföring och dokumentation.

Vid ombyggnation eller byte av produktionsform, ska en besiktning genomföras.

För att bli godkänd i omsorgsprogrammet ska äggproducenten också vara med i Hälsokontroll spolmask. De frigående hönsen kan drabbas av spolmask, vilket är en inälvparasit, som om infektionen bli allvarlig, kan påverka hönsens kondition. Därför behöver man analysera hönsen träck och avmaska vid behov.

Ett annat viktigt krav i Certifierad Äggkvalitet är att producenten ska vara ansluten till och uppfylla kraven i Förebyggande smittskyddsprogram och hälsokontroll i hönsbesättningar (FS). Årliga kontroller görs av besättningsveterinären i programmet med utgångspunkt från ett antal punkter i besiktningsprotokollet. Vid kontrollen bedöms biosäkerheten på anläggningen, provtagningsrutiner samt att övrigt sköts enligt fastställda regler och anvisningar.

För mer utförlig beskrivning av de olika produktionssystemen hänvisas till andra rådgivningsbrev.

